

Вінтоняк Н.Д.

*аспірант Науково-
дослідного інституту
приватного права і
підприємництва ім.
академіка Ф.Г.Бурчака
Національної академії
правових наук України*

Vintonyak N.D.

*Graduate student of Research
Institute for Private Law and
Business National Academy
of Law Sciences of Ukraine
named after academician
F.G.Burchak*

ОСОБЛИВОСТІ ПОДІЛУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ПОДРУЖЖЯ: ШЛЯХ ДО СПРАВЕДЛИВОСТІ

УДК 347.61/.64

На сучасному етапі розвитку правової системи України особливо актуальною є проблема поділу корпоративних прав подружжя. Дане питання на законодавчому рівні є найменш врегульованим, однак все більшої актуальності набуває на практиці. Якщо з поділом будинку, квартири, земельної ділянки чи іншого нерухомого або рухомого майна все більш-менш зрозуміло, то поділ «бізнесу» подружжя викликає багато проблем. Проблема поділу корпоративних прав між подружжям (часток в статутному капіталі, акцій, вкладів тощо) особливо актуальна, коли один із подружжя, стаючи засновником (учасником) товариства, передає товариству майно, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності. Залишається невизначеним обсяг прав того з подружжя, який не є учасником господарського товариства, та виникає питання, на що він може розраховувати при поділі спільного майна.

Розпочнемо з того, що в силу норм ст. 167 Господарського кодексу України корпоративні права – це права особи, частка якої визначається в статутному капіталі (майні) господарської організації... Тобто з внесенням вкладу до статутного капіталу товариства засновник (учасник) товариства набуває корпоративних прав та згідно з нормами чинного законодавства отримує правомочності на участь в управлінні господарською організацією, отриманні певної частки прибутку (дивідендів) даної організації і активів у разі ліквідації останньої тощо.

Зі вступом у товариство учасник не тільки вносить вклад до статутного капіталу, а й набуває право участі в товаристві, яке згідно зі ст. 100

Цивільного кодексу України є його немайновим правом і не може передаватися іншій особі. Крім того, як зазначає В. А. Васильєва, суб'єктивне корпоративне право для цивільного обороту слід розуміти як єдиний неподільний об'єкт [2, с. 167], що складається із низки самостійних суб'єктивних прав, які в сукупності складають зміст корпоративного права [2, с. 110]. Тому, враховуючи те, корпоративні права є неподільними за змістом [3, с. 261], вони в повному обсязі можуть належати лише тому з подружжя, який є учасником господарського товариства.

Звідси випливає, що корпоративні права не можуть належати подружжю на праві спільної сумісної власності, тому і підлягати поділу вони не можуть. У зв'язку з цим помилковою є практика поділу корпоративних прав (частки в статутному капіталі тощо), оскільки виконання такого рішення буде ставитися під сумнів. Наприклад, яким чином здійснювати внесення співвласників до установчих документів, як нових учасників товариства з обмеженою відповідальністю. Аналогічна ситуація із веденням реєстру акціонерів і внесенням до нього змін [2, с. 111-112]. По суті, це призведе до подвоєння кількості учасників товариства, оскільки, окрім власне учасника, корпоративні права належатимуть ще і його дружині (чоловікові). Зрозуміло, що такий порядок речей є неприпустимим [4, с. 54].

Отже, корпоративні права як такі, що складаються з майнових і немайнових прав, можуть належати виключно тому з подружжя, який є учасником юридичної особи. І тільки учасник юридичної особи набуває всіх належних прав щодо участі в управлінні, розподілі прибутку, отриманні інформації про її діяльність тощо. Правова природа корпоративних прав не дозволяє визнати за одним з подружжя, який не є учасником юридичної особи, такий самий обсяг прав, як за іншим з подружжя. Однак це не означає, що в результаті передання в статутний капітал юридичної особи майна, що перебуває в подружжя на праві спільної сумісної власності, інший з подружжя позбавляється будь-яких прав на таке майно [5, с. 36].

Актуальним тоді є питання, який же обсяг прав має той із подружжя, який не є учасником господарського товариства? І. В. Жилінкова, зазначає, що той із подружжя, хто не є учасником товариства, має право на частину: прибутку (доходу), яка була сплачена (видана) при розподілі прибутку товариства; майна, що одержане учасником товариства в разі його виходу з товариства та продажу належної йому частки в статутному фонді товариства іншій особі; майна, що одержане учасником товариства в разі ліквідації товариства [4, с. 53].

Подібною точки зору дотримується також І. В. Спасибо-Фатєєва, говорячи про правовий режим майна подружжя, переданого до приватного підприємства. Вчена зазначає, що сутність цього права у другого з подружжя полягає в можливості вимагати від того з подружжя, хто є засновником, половину отриманого ним доходу від діяльності приватного підприємства; половину майна, яке залишилося після ліквідації приватного підприємства, а у випадку поділу майна між подружжям - виплати половини вартості майна приватного підприємства [6, с. 110].

Така наукова позиція дещо підкріплюється і судовою практикою. В одному з останніх рішень Верховного Суду України, прийнятого 03 липня 2013 року з приводу перегляду справи у зв'язку з неоднаковим застосуванням норм матеріального права судами касаційної інстанції щодо визнання недійсним договору купівлі-продажу частки в статутному капіталі, колегія Верховного Суду України робить висновок, якщо вклад до статутного капіталу господарського товариства зроблено за рахунок спільного майна подружжя, в інтересах сім'ї, той із подружжя, хто не є учасником товариства, має право на поділ одержаних доходів. Зазначається також, що другий з подружжя набуває право вимоги виплати йому певних сум у разі поділу майна між подружжям.

Зокрема, як зазначає В. А. Васильєва, це право вимоги до учасника є цивільно-правовим за своєю правовою природою та регулюванням, оскільки зв'язаності правом між неучасником і товариством немає. Тому, як підкреслює вчена, підставою вимоги є юридичний факт, що має корпоративну природу, але ніяким чином не правовий режим майна в межах корпоративного правовідношення. У результаті реалізації корпоративного права одержане майно переходить у режим спільного сумісного майна подружжя. Грошовий еквівалент корпоративного права учасника входить у майнову масу, яка на вимогу одного із подружжя підлягатиме поділу [7, с.13].

Таким чином, ведучи мову про обсяг прав того з подружжя, який опосередковано брав участь у формуванні статутного капіталу товариства, можна зробити висновок, що при поділі спільного майна подружжя він може розраховувати на поділ одержаних доходів, отриманих іншим з подружжя; на частину майна, одержаного учасником товариства в разі його виходу з товариства; на частину майна, що одержане учасником товариства в разі ліквідації товариства. У випадку, якщо спільні кошти всупереч інтересам сім'ї були використані одним із подружжя для внесення вкладу до статутного капіталу, то другий із подружжя має право на компенсацію вартості частини переданих коштів чи майна.

1. *Korporativne pravo Ukraïni: pidruchnik* / [V. V. Luts', V. A. Vasil'eva, O. R. Kibenko, I. V. Spasibo-Fateeva ta in.]; za zag. red. V. V. Lutsya — K.: YUrinkom Inter, 2010. — 384 p.
2. Vasil'eva V. A. *Korporativne pravo yak ob'ekt spadkovikh prav* / V. A. Vasil'eva // *Aktual'ni problemi vdoskonalennya chinnogo zakonodavstva Ukraïni. Zbirnik statej. 2010. — Vipusk KHKHIII. — P. 109 — 112.*
3. Kravchuk V. M. *Korporativne pravo. Naukovo-praktichnij komentar zakonodavstva ta sudovoï praktiki.* / V. M. Kravchuk. — K.: Istina, 2005. — 720 p.
4. ZHilinkova I. V. *Korporativni prava osib z podruzhnim statusom* / I. V. ZHilinkova // *Vdoskonalennya pravovogo reguluvannya korporativnikh vidnosin v suchasnikh umovakh: Materiali Vseukraïns'kogo naukovo-praktichnogo seminaru (25-26 veresnya 2009 roku).* — Ivano-Frankivs'k: Prikarpat's'kij natsional'nij universitet imeni Vasilya Stefanika, 2010. — P. 50 — 56.
5. Vintonyak N. D. *SHHodo korporativnikh prav podruzhzhya. Vdoskonalennya pravovogo reguluvannya prav ta osnovnikh svobod lyudini i gromadyanina [tekst]: Materiali shhorichnoï Vseukraïns'koï naukovo-praktichnoï konferentsii molodikh vchenikh ta aspirantiv (16 travnya 2014 roku).* — Ivano-Frankivs'k: Prikarpat's'kij natsional'nij universitet imeni Vasilya Stefanika, 2014. — 173 p.
6. *KHar'kovskaya tsivilisticheskaya shkola: antologiya semejnogo prava: monografiya* / V. K. Antoshkina, V. I. Borisova, I. V. ZHilinkova i dr.; pod. obshh. red. d-ra yurid. nauk, prof. I. V. Spasibo-Fateevoy.— KHar'kov: Pravo, 2013.—240 p.
7. *Korporativni pravochini [tekst]: Zbirnik naukovikh prats' za materialami Vseukraïns'koï naukovo-praktichnoï konferentsii (27-28 veresnya 2013 roku, m. Ivano-Frankivs'k) / NDI privatnogo prava i pidpriemnitstva im. akademika F. Burchaka NAPrP Ukraïni; za red. d-ra yurid. nauk, akad. NAPrN Ukraïni V. V. Lutsya.* — Ivano-Frankivs'k, 2013. — 231 p.

Вінтоняк Н. Д. Особливості поділу корпоративних прав подружжя: шлях до справедливості

Стаття розкриває особливості поділу корпоративних прав подружжя. Така проблема особливо актуальна на сучасному етапі розвитку правової системи України. Дане питання на законодавчому рівні є найменш врегульованим, однак все більшої актуальності набуває на практиці. Проблема поділу корпоративних прав між подружжям особливо важлива, коли один з подружжя, стаючи засновником товариства, передає товариству майно, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності. Увага акцентована на правах того з подруж-

жя, який не є учасником господарського товариства при поділі спільного майна подружжя.

Ключові слова: корпоративні права, подружжя, спільне майно подружжя, поділ, статутний капітал, юридична особа.

Вінтоняк Н. Д. Особенности разделения корпоративных прав супругов: путь к справедливости

Статья посвящена особенностям разделения корпоративных прав супругов. Эта проблема особенно актуальна на современном этапе развития правовой системы Украины. Данный вопрос на законодательном уровне является наименее урегулированным, однако все большую актуальность приобретает на практике. Проблема разделения корпоративных прав между супругами особенно важная, когда один из супругов, становясь основателем общества, передает обществу имущество, принадлежащее супругам на праве общей совместной собственности. Внимание акцентировано на правах того из супругов, который не является участником хозяйственного общества при разделе общего имущества супругов.

Ключевые слова: корпоративные права, супруги, общее имущество супругов, разделение, уставный капитал, юридическое лицо.

Vintonyak N. D. Features Of Spouses' Corporate Rights Separation: Path To Justice

The article deals with the peculiarities of spouses corporate rights separation. This problem is particularly acute at the present stage of development of the legal system in Ukraine. At the legislative level the issue is the least regulated, but is more urgent in practice. The problem of corporate rights separation between spouses is particularly relevant when one spouse becoming a company founder sends a company the property owned by the couple on the right of joint ownership. It remains uncertain the extent of the rights of the spouse who is not a member of a business partnership and the question is what he can expect in the division of joint property.

The article says that corporate rights can not belong to the couple on the right of joint property, and therefore they cannot be the subject to division. However, this does not mean that the transfer of property to the charter capital of a legal entity that belongs to the spouse on the right of joint ownership, another spouse loses any rights to such property.

Speaking about the scope of spouse rights which indirectly participated in the authorized company capital it is concluded that in the separation of the joint family property one of the spouse can rely on the division of received proceeds obtained by other spouse; part of the assets received by another spouse in case of breaking partnership; part of the assets, which received the other spouse in case of company liquidation. If the joint costs were used by one of the spouse against the family interests to contribute to the share capital, then the spouse is entitled to compensation for the value of the transferred funds or property.

Keywords: the corporate rights, a spouses, a joint marital property, the division, the charter capital, a legal entity.